

PÁTRANIE PO DIELE EDUARDA KRAJŇÁKA

PhDr. Marek Rímsky*

Dielo spišského rodáka, kultúrneho dejateľa, autora kníh, redaktora a bratislavského gymnaziálneho profesora Eduarda Krajňáka (1848 – 1924) a najmä tú jeho časť, ktorá bola vydaná knižne, môžeme považovať za veľmi skromné. Kompletne ho nenájdeme v žiadnej z knižníc. Roztrúsené je vo fondoch šiestich knižníc – v Slovenskej národnej knižnici v Martine, Univerzitnej knižnici v Bratislave, Štátnej vedeckej knižnici v Košiciach a v Centre spirituality Východ – Západ Michala Lacka v Košiciach¹, ďalej v Országos Széchényi Könyvtár (Národná Sečeniho knižnica, „Maďarská národná knižnica“) v Budapešti a v Národní knihovně České republiky v Prahe. Okrem košického Centra spirituality sa môže nachádzať aj v iných cirkevných alebo regionálnych a súkromných knižniciach.

Bolo prirodzené hľadať najprv vo fondoch najväčších slovenských knižníc a v začiatkoch biografického výskumu jeho osobnosti bolo aj najjednoduchšie nájsť túto časť jeho diela. Krajňákov knižne publikované dielo začalo vychádzať vo väčšom množstve po roku 1907. Súviselo to s jeho nedobrovoľným odchodom do dôchodku. V tomto období si písaním a publikovaním dopĺňoval príjem, resp. privyrábal si k nízkej penzii. S postupujúcim výskumom je však stále zrejmejšie, že bol pomerne aktívny už ako profesor na bratislavskom katolíckom gymnáziu, kde vyučoval od roku 1873 klasické jazyky.²

Krajňákov osobný fond je uložený v Centre spirituality Východ – Západ Michala Lacka v Košiciach. Archívny materiál uložený v priestoroch tejto knižnice sa začal spracúvať v roku 2012. V rôznom množstve sa postupne objavovali archívne dokumenty jeho proveniencie vo fonde jezuitu Štefana Kramára, z ktorého sa vyčlenil. Kramár poznal Krajňáka osobne a pripravoval o ňom kratší biografický text na výstavu v Spišskej Novej Vsi, preto o ňom zhromažďoval materiál.³ V jeho kartotéke sa našla obálka s exemplárom Krajňákovkej zatiaľ najstaršej známej knižnej publikácie. Ide o štvrtý, posledný zväzok jeho komentovaného prekladu antického diela Gaia Salustia Crispa *Jugurtha* z latinčiny do maďarčiny, ktorý vyšiel v edícii „Študentská knižnica“ ako učebná pomôcka pre gymnáziá. Jednotlivé zväzky prvého vydania vychádzali v rokoch 1881 – 1883. Krátko o tejto práci informovali aj rôzne periodiká.⁴ Celkovo sa preklad dočkal až šiestich vydaní, všetky sú súčasťou fondov Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti. Prvé dve vydania vyšli v Bratislave vo vydavateľstve Huga Stampfela, z toho druhé v roku 1893, tretie vydanie vyšlo v rokoch 1899 – 1904 v Bratislave a Budapešti, štvrté v roku 1905 v Budapešti takisto u Stampfela, o piateho vydání zatiaľ

nie je známy nijaký bibliografický údaj a známy nie je ani zachovaný exemplár aspoň jedného zväzku a posledné, šieste vydanie vyšlo vo vojnovom roku 1915 v Budapešti vo vydavateľstve Atheaneum. Vysokú úroveň Krajňákovho prekladu diela *Jugurtha* si všimol a vyzdvihol recenzent József Kempf pri posudzovaní knihy *Klasické grécke a latinské diela* [Görök és latin remekírók] autora Józsefa Cserépa, v ktorej prekladal aj Sallustia.⁵

Preklad Sallustia nebol prvou a jedinou Krajňákovou prácou z obdobia antiky. Ďalšou je podrobná štúdia s poznámkovým aparátom *A diaeteták*, uverejnená v školskej ročenke na školský rok 1880/1881⁶, v ktorej rozoberal staroveký aténsky inštitút „diaetov“, podľa latinského slovníka akýchsi arbitrov, sudcov.⁷ Prvé zmienky o článku sa našli najprv v školských oznamoch z roku 1881⁸ a potom aj v zozname vydaných prác profesorov školy v monografii o jej dejinách s odstupom pätnástich rokov, kde sa však prekvapujúco neuvádzajú Krajňákovy preklady Sallustia.⁹ O Krajňákovkej práci podrobnejšie informoval Dávid István v jej anotácii. István opísal úrad verejného života v Aténach, o ktorom vieme veľmi málo. Podľa neho ani Krajňák neprišiel na nič nové, čo by čitateľ nenašiel už u Schömanna a iných autorov, ktorí sa tejto téme venovali.¹⁰ Čitateľovi vysvetľoval, že „diaeteti“ sa delili na verejných a súkromných. Inštitúcia mala dva ciele: keďže pre úrady bolo nemožné, aby všetky prípady prešetrili a pripravili na rozsudok, uplatňovali inštitúciu „diaetov“; ak totiž spor prejednával verejný „diaeteta“, aj v prípade, že sa dostal pred heliastov, nebolo potrebné ho znovu prešetrovať. Táto inštitúcia poskytovala obyvateľom možnosť, aby si ľahko vymohli svoje práva, a tým ušetrili štátu prostriedky vynakladané na riešenie sporov v prípade, že sa dostali pred heliastov.¹¹ Tak sa „diaeteti“ stali pri väčšine osobných sporov prvou súdnou inštanciou.¹²

Na prelome 19. a 20. storočia Krajňák uverejňoval rôzne prehľady a správy o tom, čo sa dialo na kultúrnom poli v slovanskom svete, v maďarských časopisoch *Budapesti szemle a Katolikus szemle*.¹³ Napriek bohatej korešpondencii a dobrému priateľstvu s Ľudovítom Riznerom náš významný bibliograf vo svojom diele nesprávne uviedol, keď Krajňákovi prisúdil príspevok v časopise *Katolikus szemle* z roku 1893. Chyba je aj v zápise jeho článku o krásach augustovej prírody a pamiatok Gemerskej župy¹⁴, uverejnenom v nemecky písanom denníku *Westungarischer Grenzboten*, ktorý vychádzal v Bratislave. Článok bol uverejnený na pokračovanie v troch číslach denníka, Rizner však zaznamenal iba dve čísla.¹⁵

V školskej ročenke z roku 1897 uverejnili Krajňákovi informatívny článok o študijnej ceste po Dalmácii a Bosne¹⁶, ktorý ešte v tom istom roku vyšiel spolu s ďalšími

* e-mail: marek.rimsky@gmail.com

dvoma štúdiami ako separátny výtlačok. Jediný známy exemplár separátu je uložený v Országos Széchényi Könyvtár. Podľa názvu sa dá predpokladať, že rovnaký alebo podobný obsah mal článok *Im Fluge durch Dalmazien und Bosnien*, uverejnený v ďalších nemeckých bratislavských novinách *Pressburger Tagblatt*, čo však v súčasnosti nevieme pre nedostupnosť periodika overiť a porovnať s údajom v Riznerovej bibliografii.¹⁷

Na prvé práce z 20. storočia nás najprv upozornil nepriamo iný zdroj. Zmienky o článkoch venovaných chorváckym ľudovým piesňam a dejinám ruskej novo-vekej literatúry sa nachádzajú v jazykovednom vestníku z rokov 1903 a 1904.¹⁸ Prvý bol zaradený medzi etnografické práce a vyšiel na pokračovanie v dvoch číslach týždenníka *Magyar szemle* v roku 1902¹⁹, druhý o rok neskôr v štyroch číslach v tom istom periodiku.²⁰

V životopisných profiloch Eduarda Krajňáka sa uvádza jeho zásluha na vzniku spolku Izabela, ktorý koncom 19. storočia založila v Bratislave arcikňažná s rovnakým menom. Krajňák totiž pri vyučovaní maďarčiny v jej rodine upozornil arcikňažnú na bohatosť slovenských výšiviek. Spolok sa orientoval na zhotovovanie výšiviek, ktorých vysokú kvalitu ocenili viackrát aj v zahraničí.²¹ *Biografický lexikón Slovenska* v 5. zväzku dokonca uvádza, že vlastnil rozsiahlu zbierku výšiviek.²² Zatiaľ jediný článok z jeho pera, súvisiaci s výšivkami, sa podarilo nájsť v *Časopise Vlasteneckého muzejního spolku* v Olomouci z roku 1903, ktorý bol uverejnený pod značkou E. K.²³ Krajňák ju často využíval pri zakrývaní svojej identity. Ján Ormis mu v *Slovníku slovenských pseudonymov* pod touto značkou prisúdil článok *Peňažníctvo a mzda robotnícka* uverejnený v *Slovenskom obzore* z roku 1907.²⁴

Historik a bibliograf Michal Potemra mu vo svojom bibliografickom prehľade priradil, i keď nie s úplnou istotou, pseudonym „Spišiak“, pod ktorým je uverejnených šesť článkov v týždenníku *Naše noviny* z roku 1908. Názvy článkov sú naozaj témy, ktoré by mohli súvisieť s Krajňákovou politickou orientáciou a oblasťou jeho záujmu.²⁵

Pre biobibliografický výskum osobnosti Eduarda Krajňáka bola dôležitá poznámka Štefana Kramára, objavená niekedy v rokoch 2014 – 2015 v životopisnom koncepte o Krajňákovi, v ktorom si autor poznamenal: „Pre jedno petrohradské družstvo zložil dielce na odporúčanie slovinského poslanca Dr. Kreka, ktoré do ruštiny videl preložené S. H. Vajanský na bibliografickej výstave v Sofii.“ Zmienka o tom nebola medzi Vajanského korešpondenciou a Vajanský vo svojom cestopise *Sofia – Pleven*, ktorý vyšiel v roku 1910 aj knižne, síce túto výstavku spomína, ale neuvádza v ňom meno Krajňák alebo čokoľvek, čo by malo s touto vecou súvislosť.²⁶

Ďalšou výraznou indíciou boli tri po nemecky písané listy s podpisom Kasteljansky, ktoré boli uložené vo fonde Eduarda Krajňáka. V prvom liste Kasteljansky ďakuje za osnovu práce, ktorú mu predložil Krajňák na posúdenie, a približuje svoje predstavy a štruktúru príspevku do pripravovaného zborníka. O mesiac bola hotová prvá

korektúra s editorovou prosbou o výrazné skrátenie. Napokon v lete 1908 bol článok pripravený na vydanie s upozorením na oneskorené vydané zborníka.²⁷

Pri pátraní po biografických údajoch sa o Kasteljanskom nepodarilo nájsť nijaké relevantné informácie, až na jediný odkaz, ktorý súvisí s jeho menom a týka sa zborníka, kde bol zostavovateľom. Išlo o zborník nazvaný v preklade do slovenčiny *Formy národného hnutia v moderných štátoch*, ktorý vyšiel v roku 1910 v Petrohrade. Jeho vydavateľom bola petrohradská spoločnosť *Общественная Польза* [Občestvennaja polža], ktorá Kasteljanskeho zamestnávala; jedným z autorov príspevkov bol aj Dr. Krek.²⁸

Zborník²⁹ písaný v ukrajinskom jazyku cyrilikou obsahuje príspevky mnohých významných osobností politického a kultúrneho života strednej, východnej a juhovýchodnej Európy. Medzi nimi je aj príspevok *Slováci* [Словаки], ktorého autorom je E. Kuna [Е. Куна]. Obsah príspevku dokazuje, že jeho autor musel veľmi dobre poznať slovenské realie a vtedajšie pomery na Slovensku.³⁰ Meno E. Kuna však nenájdeme ani v jednom slovenskom či českom biografickom slovníku, v slovníku pseudonymov, lexikóne ani v encyklopédiách. Nápadná je pritom zhoda iniciál mena a priezviska s Eduardom Krajňákom.

Otázku pseudonymu definitívne pomohlo vyriešiť v roku 2016 štúdium korešpondencie medzi Pavlom Blahom³¹ a Eduardom Krajňákom, ktorá je uložená vo fonde Pavla Blahu v Slovenskom národnom archíve. V liste z februára 1903 Krajňák píše, že si zvolil pseudonymy E. Kuna a Hrušovský³² podľa svojho rodiska Spišský Hrušov. Druhý uvedený pseudonym zrejme nikdy nepoužil, no táto domnienka je výsledkom iba doterajšieho výskumu, ktorý bude pokračovať.

Krajňák spomenul pseudonym E. Kuna aj v liste Jozefovi Déreerovi³³, na ktorého adresu si dal Krajňák poslať peniaze od Rovnianka.³⁴ Tie mu mal potom Déreer poslať na meno E. Kuna do Chorvátska, kam chodieval za svojím bratom Jánom (Ivanom).³⁵ V liste to však nevysvetlil a ani jednoznačne neidentifikoval svoju osobu so pseudonymom. Vďaka tomuto zisteniu sa však zvýšil počet oficiálnych publikácií Eduarda Krajňáka. Pod pseudonymom E. Kuna a Kuna uverejnil v rokoch 1908 – 1910 šesť príspevkov v periodiku *Naše Slovensko*.³⁶

Osobitný problém predstavuje pátranie po Krajňákovom diele v Amerike. Impulzom na výskum bol nekrológ anonymného autora v kresťanských novinách, v ktorom sa píše, že do Ameriky posielal stovky až tisíce strán rukopisov.³⁷ Aj v spomínanom februárovom liste z roku 1903 adresovanom Pavlovi Blahovi písal o článkoch, ktoré už boli uverejnené pod pseudonymom v *Jednote – Katolíckom kalendári* a napríklad časť Krylovových bájak aj v *Americkom Denníku*.³⁸ Tie chcel dokonca kompletne vydať v zámorí. V liste tiež uviedol, že Rovniankovi prezradil svoj pseudonym už rok predtým, teda v roku 1902. V dostupných exemplároch kalendára z rokov 1899 – 1901 sa nenašli žiadne príspev-

ky, ktorých autor by bol označený ako Krajnyák, Kuna alebo Hrušovský. K dispozícii je zatiaľ iba nepriamy bibliografický záznam či skôr zmienka, v ktorej bol medzi autormi *Jednoty – Katolíckeho kalendára* z roku 1904 vymenovaný aj E. Kuna.³⁹ Krajanským novinám ponúkal príspevky o kultúrnom živote Slovanov, beletriu a preklady z nemčiny, češtiny, chorvátčiny, slovinčiny a najviac z ruštiny. Blahu si zvolil za sprostredkovateľa medzi ním a redakciou kalendára.⁴⁰

Krajňák mal vo svojich poznámkach bibliografického charakteru zapísané, že v roku 1906 mu vyšla v Amerike ako „konkurenčná“, teda ako súťažná práca *Vývin technických kultúr*⁴¹ a v roku 1923 v Middletowne, vo vtedajšom sídle Prvej katolíckej slovenskej jednoty, kniha *Činný katolík*. O tematicky podobnej oblasti ako prvá spomenutá práca alebo dokonca o tej istej práci svedčia listy od Bohumila (Teofila) Černa⁴² z roku 1912⁴³, v ktorých Krajňákovi odporúča, aby prácu, ktorú prihlásil do súťaže pod názvom *Výdobytky vedy a rôzne vynálezy v novej dobe a ich vplyv na život a pokrok ľudstva*,⁴⁴ výrazne skrátil a zmenil štýl z príliš vedeckého na popularizačný. Černo sa v novembri 1912 stretol s predsedom Slovenskej ligy v Amerike Albertom Mamateyom⁴⁵ a odovzdal mu Krajňákov rukopis, o jeho uverejnení však nič bližšie nevieme. Autorom knihy *Činný katolík* bol španielsky jezuita Gabriel Palau a kniha vyšla prvý raz v roku 1905 v španielskom origináli pod názvom *El católico de acción*. Krajňák v roku 1921 ponúkal Spolku sv. Vojtecha na vydanie vlastný preklad tejto knihy z chorvátčiny. Prial si, aby preklad vyšiel pod jeho pseudonymom E. Hrušovský.⁴⁶ Chorvátske vydanie *Katolík na djelu* pripravil vtedy ešte pomocný biskup, neskorší sarajevský („vrhbosanski“) arcibiskup Ivan Šarić a vydal ho Spolok sv. Hieronýma (Družstvo sv. Jeronima) v Záhrebe v roku 1916. Vydanie v Trnave sa pravdepodobne nerealizovalo, lebo v dostupných databázach sa nenašiel ani jeden bibliografický záznam o existencii týchto diel. Z tohto dôvodu sme s prosbou o pomoc pri pátraní oslovili všetky aktívne krajanské spolky,⁴⁷ katedry slovenského jazyka na severoamerickom kontinente,⁴⁸ múzeá i knižnice v meste, kde kniha mala vyjsť.⁴⁹ Záznam o nich nie je ani v Európskom oddelení Knižnice kongresu USA (*European Division, Library of Congress*), kde mimochodom pracuje Helen Fedor(ová), potomok slovenských vysťahovalcov, a ani v literatúre a bibliografických prehľadoch, v ktorých sa zmienka dala predpokladať.⁵⁰

Neisté alebo údajné, neoverené, nepotvrdené vydania kníh alebo v iných publikovaných formách sú práce *Magyar – szlovák beszélgetések* [Maďarsko-slovenská konverzácia],⁵¹ ktorá mala podľa Krajňákovho zoznamu vyjsť v Bratislave u Huga Stampfela, a *Cseh kataszterek*. *Cseh kataszterek*, ktorá je zrejme len recenziou alebo anotáciou diela českého historika Josefa Pekařa *České katastry*, uverejnená v niektorom z maďarských časopisov, ktorý sa zatiaľ nepodarilo nájsť. Článok mu odmietli vydať v časopise *Huszadik Század* pre veľký rozsah, ako o tom informujú listy vtedajšieho editora časopisu a neskoršieho ministra pre národnosti Oskara Jásziho z roku 1915.⁵²

Ďalšou samostatnou kapitolou sú stratené alebo nezvestné rukopisy. Bol autorom spisov *Szláv allámok fejlődése* [Vznik slovanských štátov], ktorý „ostal v Budapešti“, a *Slovenská antológia*, Krajňákom v korešpondencii nazývaná chrestomathia, sa stratila na ministerstve v Prahe.⁵³ Rukopis *Der Aufstand der Slowaken 1848/49* [Povstanie Slovákov 1848/49] sa okrem jeho poznámok uvádza aj v encyklopédii a nekrológu.⁵⁴ Rukopis *Horvát – magyar jogi terminologia* [Chorvátsko-maďarská právnická terminológia] v rozsahu 57 strán sa spomína v Krajňákovkej žiadosti o miesto tlmočníka kráľovskej súdnej rady v Győri.⁵⁵ Rukopis *Prutkárstvo* sa našiel v roku 2012 v jeho fonde a tlačou vyšiel v roku 2018.⁵⁶

V maďarskom odbornom časopise *Századok* uverejňoval Krajňák v rokoch 1910 – 1913 anotácie kníh českých historikov. Pri tejto príležitosti sa Riznerovi vyznal, že „najradšej by pracoval v záujme oboznamovania výsledkov českej historiografie v historických časopisoch maďarských“.⁵⁷

Ostatné diela sú oficiálne knižné vydania. Rok po odchode do dôchodku mu vyšla útlá 16-stranová brožúra či skôr zošitok malého formátu *Prečo a jak by sa mal Spolok sv. Vojtecha zveladiť*, v ktorej predstavil svoju víziu riešenia finančných problémov spolku. Sám bol aktívnym členom tohto spolku.

Ďalšiu prácu, tentoraz modlitebnú knižku s názvom *Boh moja nádej* zostavil pre slovenských vojakov, ktorí bojovali v prvej svetovej vojne.

Pre Maďarov s ambíciou naďalej pôsobiť v úradníckych službách, napriek zmenenej politickej situácii a v novom štáte s iným úradným jazykom, vypracoval učebnice a slovník slovenského jazyka – *Gyakorló könyv a szlovák nyelvtanhoz* [Cvičebnica zo slovenskej gramatiky], *Szlovák nyelvtan* [Slovenská gramatika] a *Szógyűjtemény a szlovák Gyakorlókönyvhöz* [Slovník k Cvičebnici slovenskej gramatiky]. Všetky vyšli v Bratislave u Angermayera v rozpätí rokov 1919 – 1921.

O škodlivosti alkoholu oboznamoval čitateľov v knižke *Katechizmus striezlivosti*, ktorá vyšla rok pred jeho smrťou v trnavskom vydavateľstve Lev.

POZNÁMKY

¹ Centrum spirituality Východ – Západ Michala Lacka (ďalej CSVZML) je vedeckovýskumné pracovisko Teologickej fakulty v Bratislave Trnavskej univerzity v Trnave s rozsiahlou knižnicou. Bližšie pozri BABJAK, Ján. Vznik Centra spirituality Východ – Západ Michala Lacka v Košiciach a jeho aktivity. In: J. BABJAK, ed. *J. J. Bazilovič OSBM a M. Lacko SJ*. Košice: Dobrá kniha, 2002, s. 141 – 144; LACH, Milan. Dialóg Východu a Západu. In: *Slovo*, 2011, roč. 43, č. 3, s. 10 – 11; LACH, Milan. Centrum spirituality Východ – Západ Michala Lacka. In: M. LACH – Š. MARINČÁK, eds. *Orientalia et Occidentalia. Potvrdenie jezuitskej košickej univerzity „Zlatou bulou“ Leopolda I*. Košice: Dobrá kniha, 2011, s. 161 – 175.

² SCHÖNVITZKY, Bertalan. *A Pozsonyi kir. kath. főgymnasium története*. Bratislava: Eder István, 1896, s. 394.

- ³ CSVZML, fond Štefan Kramár (nespracovaný). Poznámky k životopisu Eduarda Krajňáka, bez inventárneho čísla.
- ⁴ Tanulók könyvtára. In: *Corvina*, 1881, roč. 4, č. 19, s. 76; Tanulók könyvtára. In: *Corvina*, 1882, roč. 5, č. 33, s. 134; Tanulók könyvtára. In: *Corvina*, 1904, roč. 27, č. 30, s. 169; HEINRICH, Gusztáv – THEWREWK PONORI, Emil (eds.). *Egyetemes Philologiai Közlöny* 30. Budapest: Franklin, 1906, s. 550.
- ⁵ KEMPF, József. Gaius Sallustius Crispus összes munkái. In: HEINRICH, Gusztáv – THEWREWK PONORI, Emil (eds.). *Egyetemes Philologiai Közlöny* 34. Budapest: Franklin, 1910, s. 361 – 364.
- ⁶ KRAJNYÁK, Ede. A diieteták. In: K. WIEDERMANN (ed.). *A pozsonyi kir. kath. főgymnasium értesítője. az 1880/81. iskolai évről*. Bratislava: Stampeel, Eder és Társai, 1881, s. 5 – 14.
- ⁷ *The London Encyclopaedia* 7. London: J. Haadon, 1829, s. 208 alebo aj Közigazgatás népi szervei. In: *Népünk és nyelvünk 1*. Szeged: Szegedi Alföldkutató bizottság, 1930, s. 24.
- ⁸ Iskolai értesítők. In: *Fővárosi Lapok*, 1881, roč. 18, č. 153 (8. 7. 1881), s. 894; Iskolai értesítők az 1880 – 81. tanévről. In: *Magyar Könyv-Szemle. Közbeocsátja a M. Nemzeti Múzeum Könyvtára*. Budapest: Magyar tudományos akadémia, 1881, s. 62, 83.
- ⁹ SCHÖNVITZKY, Bertalan. *A Pozsonyi kir. kath. főgymnasium története*. Bratislava: Eder István, 1896, s. 396.
- ¹⁰ István mal na myslí prácu SHOEMANN, Georg Friedrich. *Antiquitates Iuris Publici Graecorum*. Londýn, Paríž: Black & Armstrong, Brockhaus & Avenarium, 1838, s. 235 – 236, 266 – 267, 284. Z ostatných autorov to bol napríklad HUDTWALCKER, Martin Hieronymus. *Ueber die öffentlichen und Privat-Schiedsrichter. Diäteten in Athen und den Process vor denselben*. Jena: Friedrich Frommann, 1812.
- ¹¹ Heliast bol v starovekých Aténach člen zboru sudcov, ktorý za výkon úradu dostával úhradu za ušlý zisk. ŠALING, Samo – IVANOVA-ŠALINGOVÁ, Mária – MANÍKOVÁ, Zuzana. *Veľký slovník cudzích slov*. Bratislava, Prešov: SAMO, 2008, s. 448.
- ¹² ISTVÁN, Dávid. Caesar munkái a gymnasiumban. In: HEINRICH, Gusztáv – THEWREWK PONORI, Emil (eds.). *Egyetemes Philologiai Közlöny* 6. Budapest: Franklin, 1882, s. 77 – 78. Za vysvetlenie a preklad ďakujem PhDr. Henriete Žažovej, PhD., a Mgr. Erikovi Dirbákovi.
- ¹³ K. E. Egy új szláv szemle : [Szlavjanskoe obozrenie (Szláv szemle)]. Történelmi, irodalmi és politikai folyóirat. 1892. Január. Első évfolyam. Első füzet. Szent – Pétervári. In: *Budapesti Szemle*, 1892, roč. 20, zv. 70, č. 184, s. 155 – 162; Krajnyák Ede. Szláv szemle. In: *Katolikus Szemle*, 1899, roč. 13, č. 3, s. 498 – 505; 1900, roč. 14, č. 1, s. 57 – 62; 1901, roč. 15, č. 1, s. 85 – 89.
- ¹⁴ Die Auswanderung aus Oberungarn. In: *Westungarischer Grenzboten*, 1889, roč. 18, č. 5 749 – 5 751 (27. – 29. 8. 1889), s. 1 – 2.
- ¹⁵ RIZNER, Ľudovít V. *Bibliografia písomníctva slovenského na spôsob slovníka od najstarších čias do r. 1900*. Diel druhý. Martin: Matica slovenská, 1931, s. 446.
- ¹⁶ KRAJNYÁK, Edvárd. Tanulmányi út Dalmáciába és Boszniába. In: K. POLIKEIT (ed.). *A pozsonyi kir. kath. főgymnasium értesítője az 1896/97. iskolai évről*. Bratislava: Eder István, 1897, s. 14 – 21.
- ¹⁷ Rizner uvádza zápis *Im Fluge durch Dalmazien u. Bosnien*. In: *Pressburger Tageblatt*, 1897, č. 370 – 92, pozri RIZNER, Ľudovít V. *Bibliografia písomníctva slovenského na spôsob slovníka od najstarších čias do r. 1900*. Diel druhý. Martin: Matica slovenská, 1931, s. 446.
- ¹⁸ HELLEBRANT, Árpád. A magyar philologiai irodalom 1902-ben. In: HEINRICH, Gusztáv – THEWREWK PONORI, Emil (eds.). *Egyetemes Philologiai Közlöny*, roč. 27. Budapest: Franklin, 1903, s. 537; HELLEBRANT, Árpád. A magyar philologiai irodalom 1903-ben. In: HEINRICH, Gusztáv – THEWREWK PONORI, Emil (eds.). *Egyetemes Philologiai Közlöny*, roč. 28. Budapest: Franklin, 1904, s. 621.
- ¹⁹ KRAJNYÁK, E. Horvát népdalok I. In: *Magyar szemle*, 1902, roč. 14, č. 35, s. 410 – 411 a Horváth népdalok II. – III. In: *Magyar szemle*, 1902, roč. 14, č. 36, s. 422 – 423. V prvej časti chýba písmeno „h“ v slove „Horvát“ v názve článku.
- ²⁰ KRAJNYÁK, E. Az orosz irodalomtörténet új-kora (Bevezetés). In: *Magyar szemle*, 1903, roč. 15, č. 41, s. 482 – 483; č. 42, s. 494 – 496; č. 43, s. 506 – 508 a č. 44, s. 518 – 520.
- ²¹ ZACHAR, Ľudo. Profesor Eduard Krajňák. In: *Slovák*, roč. 22, č. 61 (14. 3. 1940), s. 24.
- ²² *Biografický lexikón Slovenska* 5. Martin: SNK, 2013, s. 306.
- ²³ E. K. Slovenské výšivky. In: *Časopis Vlasteneckého muzejního spolku v Olomouci*, 1903, roč. 20, č. 77, s. 3 – 4.
- ²⁴ ORMIS, Ján V. *Slovník slovenských pseudonymov*. Martin: SNK, 1944, s. 246.
- ²⁵ Napríklad „Socialdemokratický pohyb o povinnosti majetku“, „Rotschildovský majetok“, „Stávky u priemyselníkov r. 1906“ alebo „Sociálna demokracia“. POTE MRA, Michal (ed.). *Robotnícke hnutie na Slovensku v rokoch 1901 – 1918*. Martin: Matica slovenská, 1969, s. 218, 221, 241, 785.
- ²⁶ VAJANSKÝ, Svetozár Hurban. *Sofia – Pleven*. Martin: Knižtlačiarsky učastinársky spolok, 1910.
- ²⁷ CSVZML, fond Eduard Krajňák, inv. č. 17, šk. 1. Korešpondencia s A. Kasteljanskym. Listy z 5. septembra a 12. októbra 1907 a z 5. augusta 1908.
- ²⁸ Janez Evangelist Krek (1865 – 1917) bol slovenský kresťansko-sociálny politik, kňaz, novinár a spisovateľ. V zborníku mal príspevok s názvom *Južní Slovania*. Viac o ňom pozri Krek, Janez Evangelist. In: *Slovenski biografski leksikon* [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné na: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi302887/>
- ²⁹ КАСТЕЛЯНСКИЙ, А. И. (ed.). *Формы национального движения в современных государствах*. Petrohrad: Общественная Польза, 1910.
- ³⁰ KUNA, E. Словаки. In: *Формы национального движения в современных государствах* (ed. А. И. Кастелянский). Petrohrad: Общественная Польза, 1910, s. 263 – 272.
- ³¹ Pavol Blaho (1867 – 1927) na pozvanie P. Rovnianka odišiel do USA, kde pôsobil ako redaktor. Bol spoluzakladateľom Československej jednoty, v kúpeľoch Luhačovice pracoval ako sezónny lekár. Bol zakladateľom časopisu *Hlas*, niekoľkých bánk, potravných a peňažných družstiev. Venoval sa politickej činnosti, bol poslancom Uhorského snemu, členom Slovenskej národnej rady i Národného zhromaždenia za agrárnu stranu aj signatárom Martinskej deklarácie. *Biografický lexikón Slovenska* 1. Martin: SNK, 2002, s. 439 – 440.
- ³² Slovenský národný archív v Bratislave, fond Pavel Blaho, inv. č. 378, šk. č. 8. List z 26. februára 1903.
- ³³ Slovenská národná knižnica – Literárny archív, fond Jozef Déser, sign. 85 A 29a. List zo 4. 7. [1904]. Jozef Déser (1856 – 1918) bol malacký advokát a národovec. KERECMAN, Peter – MANIK, Rudolf. *História advokácie na Slovensku*. Bratislava: Eurokódex, 2011, s. 200.
- ³⁴ Peter Vítázoslav Rovnianek (1867 – 1933) bol spisovateľ, novinár, vydavateľ a organizátor krajanského hnutia v USA. *Slovenský biografický slovník* 5. Martin: Matica slovenská, 1992, s. 126.
- ³⁵ Ján Krajňák (1862 – 1926) po absolvovaní Banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici odišiel do Chorvátska, kde pôsobil ako lesný inžinier. *Hrvatski šumarski životopisni leksikon* 2. Záhreb: Tutiz leksika, 1997, s. 394.

- ³⁶ E. KUNA. Trnava. In: *Naše Slovensko*, roč. 1, 1908, č. 6, s. 264 – 267; Maďari ve vlastním zrcadle. In: *Naše Slovensko*, 1908, roč. 1, č. 7, s. 307 – 311; Židovská půda v Uhrách. In: *Naše Slovensko*, 1909, roč. 2, č. 4, s. 171 – 173; Pezinek. In: *Naše Slovensko*, 1909, roč. 2, č. 5, s. 205 – 208; Zrušení poddanstva v Uhorsku. In: *Naše Slovensko*, 1909, roč. 3, č. 1, s. 23 – 26; Slovenská povest. In: *Naše Slovensko*, 1910, roč. 3, č. 8, s. 304 – 305.
- ³⁷ Professor Eduard Krajňák. In: *Posol Božského Srdca Ježišovo*, 1924, roč. 28, č. 6, s. 212.
- ³⁸ Krajňák mal zrejme na mysli *Amerikánsko-slovenské noviny*, ktoré vydával Rovnianek.
- ³⁹ Jednota. Katolícky kalendár na priestupný rok 1904. In: *Literárne listy*, 1904, roč. 14, č. 5, s. 24.
- ⁴⁰ Slovenský národný archív v Bratislave, fond Pavel Blaho, inv. č. 378, šk. č. 8. List z 26. februára 1903.
- ⁴¹ Rok 1906 nie je nijako overený. Poznámky písala s najväčšou pravdepodobnosťou Anna Krajňáková tesne pred smrťou svojho manžela, ktorý si už nemusel detaily spoľahlivo pamätať. CSVZML v Košiciach, fond Eduard Krajňák, šk. 1, inv. č. 2. Súpis vlastných prác (nedatovaný).
- ⁴² Bohumilovi Černovi (1853 – 1923) nie je v biografickom lexikóne venované samostatné heslo. Je uvedený len v biogramoch svojich príbuzných ako syn evanjelického kňaza Karola Ľudomila (Drahotína) Černa a ako otec právnika a publicistu Ľudovíta. *Biografický lexikón Slovenska 2*. Martin: SNK, 2004, s. 143 – 144. Možno bol zamestnancom riaditeľstva prístavu v Budapešti, pretože na jeho listoch, adresovaných Krajňákovi, je odtlačok pečiatky s kruhopolisom „A BUDAPESTI ÁLLAMI TÉLI KIKÖTÖK M. KIR. KEZELŐSÉGE“ (Riaditeľstvo štátneho zimného prístavu Uhorského kráľovstva v Budapešti). CSVZML v Košiciach, fond Eduard Krajňák. Korešpondencia, šk. 1, inv. č. 5. Listy od Bohumila Černa z roku 1912.
- ⁴³ CSVZML v Košiciach, fond Eduard Krajňák. Korešpondencia, šk. 1, inv. č. 5. Listy od Bohumila Černa z roku 1912.
- ⁴⁴ Súťaž vypísal Národný slovenský spolok v USA. Práce mali byť odovzdané do 10. augusta 1912. Prvou cenou mala byť finančná odmena v hodnote 150 dolárov. Pozri rubriku Literatúra a v nej Súbeh. In: *Dennica*, 1912, roč. 14, č. 16, s. 151 – 152.
- ⁴⁵ A. P. Mamatej (i Mamatej; 1870 – 1923) bol krajanský pracovník, politik, diplomat a redaktor v USA. Od roku 1911 bol predsedom Národného slovenského spolku. Patril k zakladateľom Slovenskej ligy v Amerike, ktorej predsedom bol v rokoch 1911 – 1920. Signatár a spoluautor Clevelandskaja signatár Pittsburskej dohody. In: *Biografický lexikón Slovenska 6*. Martin: SNK, 2017, s. 137 – 138.
- ⁴⁶ Archív Spolku sv. Vojtecha v Trnave, fasc. 86E, č. 105. List E. Krajňáka J. Pöstényimu z 31. 5. 1921 a č. 106, List E. Krajňáka J. Pöstényimu z 29. 10. 1921.
- ⁴⁷ First Catholic Slovak Union v Independence (Ohio, USA), Slovak Institute v Clevelande (Ohio), The Historical Society of Pennsylvania vo Philadelphii (Pennsylvania, USA).
- ⁴⁸ PhDr. Martin Votruba, PhD. (†) z University of Pittsburgh (Pennsylvania), profesor Mark Stolarik z University of Ottawa v Kanade, Gerald J. Sabo SJ, Ph. D. z John Carroll University v Clevelende.
- ⁴⁹ National Czech and Slovak Museum and Library v Cedar Rapids (Iowa, USA), Middletown Public Library.
- ⁵⁰ PAUČO, Jozef. *75 rokov Prvej katolíckej slovenskej jednoty*. Cleveland: Prvá katolícka slovenská jednota, 1965. HALAŠA, Pavel – CHORVÁT Samuel. *Provizórny súpis americkej krajanskej tlače*. Martin: Matica slovenská, 1969. ČULEN, Konštantín. *Slovenské časopisy v Amerike*. Cleveland: Prvá katolícka slovenská jednota, 1970.
- ⁵¹ CSVZML v Košiciach, fond Eduard Krajňák, šk. 1, inv. č. 2. Súpis vlastných prác (nedatovaný).
- ⁵² CSVZML v Košiciach, fond Eduard Krajňák. Korešpondencia, šk. 1, inv. č. 13. Listy od Oszkára Jászihó z 12. 4. 1915 a 10. 8. 1915.
- ⁵³ CSVZML v Košiciach, fond Eduard Krajňák, šk. 1, inv. č. 2. Súpis vlastných prác (nedatovaný).
- ⁵⁴ *Slovenský biografický slovník 3*. Martin: Matica slovenská, 1989, s. 228. ZACHAR, Ľudo. Profesor Eduard Krajňák. In: *Slovák*, roč. 22, č. 61 (14. 3. 1940), s. 24.
- ⁵⁵ CSVZML v Košiciach, fond Eduard Krajňák, šk. 1, inv. č. 36. Žiadosť o miesto tlmočníka z mája 1914.
- ⁵⁶ KRAJŇÁK, Eduard. *Prukárstvo*. Košice: Viena, 2018
- ⁵⁷ Slovenská národná knižnica – Literárny archív, fond Ľ. V. Riznera. Listy E. Krajňáka Ľ. V. Riznerovi, sign. M 89 B 26. List (podľa spracovateľa) z 19. júna 1902, podľa obsahu asi až z roku 1912.

PREKLAD AKO ZÁPAS O PRIESTOR

(Niekoľko poznámok k prekladaniu Miltonovho Strateného raja)

Prof. PhDr. Marián Andričík, PhD.*

Jednu z kníh, ktoré mi za roky potulovania sa medzi pultmi kníhkupectiev a policami knižníc na nich chýbali, bol nepochybne Miltonov *Stratený raj*. Nie *Paradise Lost* ani *Ztracený ráj*, ale *Stratený raj* – jeho slovenské znenie. Zároveň som mal pocit, že v kultúre, ktorá sa pokladá

za vyspelú, by takéto dielo nemalo chýbať. Aj to bol jeden z dôvodov, prečo som sa napokon, najprv len tak skusmo, potom záväzne, rozhodol tento skvost svetovej literatúry preložiť. Takáto práca nie je iba skúškou prekladateľských schopností, ale do značnej miery aj zrelosti a vyspelosti cieľového jazyka. Tu treba povedať, že napriek ťažkostiam vyplývajúcim z rozdielnej typologickej príslušnosti jazykov je pre prekladateľa neoceniteľnou pomocou vedomie, že sa naozaj má o čo oprieť, že

* Filozofická fakulta UPJŠ, Katedra slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie, Košice
e-mail: marian.andricik@upjs.sk